

OBČNI
ZBOR
V
SOMBOTELI
str. 2

DUGI
STOPAJ ALI
HOSSZÚLÉPÉS
str. 4-5

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 14. novembra 2002 ☼ Leto XII, št. 23

Pred štirimi leti so odprli Generalni konzulat v Monoštru

»Da bi bili porabski Slovenci bolj prepoznavni«

18. novembra leta 1998 se je odprl Generalni konzulat R Slovenije v Monoštru. Hkrati s Slovenskim kulturnim in informativnim centrom sta ga odprla takratna predsednika Madžarske in Slovenije Árpád Göncz in Milan Kučan. Generalni konzul dr. Zlatko Muršec, s katerim sem se pogovarjala ob obletnici, je tako ocenil naloge konzulata: »Generalni konzulat R Slovenije je Slovenija odprla predvsem zaradi manjšine. Čutila je, da porabska slovenska manjšina ni tako prepoznavna, kot sta slovenski manjšini v Italiji in Avstriji. Zato je potrebovala pomoč pri začetnem delovanju na šolskem, kulturnem in gospodarskem področju. Generalni konzulat poleg tega nudi pomoč slovenskim državljanom, če imajo težave na Madžarskem.«

Generalni konzul si šteje za uspeh odprtje mejnega prehoda Verica-Čepinci, ter to, da se je naredilo nekaj cestnih povezav. Upa, da bo uspešna tudi prekatégorizacija mejnega prehoda Gornji Senik-Martinje. Meni pa, da se je delovanje generalnega konzulata zmeraj malo skrivalo za delovanjem Državne slovenske samouprave in Zveze Slovencev. »Napram Madžarski - da se ne bi vtikali v njihove notranje zadeve - smo izpostavljali dve krovni organizaciji. Tako so nekatere naloge, predpisane Dr-

Generalni konzul R Slovenije v Monoštru dr. Zlatko Muršec

žavni samoupravi in Zvezi Slovencev, mogoče operativno delo generalnega konzulata in samega generalnega konzula.«

Dr. Muršec šteje med manj uspešno področje gospodarstvo, kjer razen dveh manjših Phare-projektov ni vidnejših rezultatov. »Moram pa ugotoviti, da možnosti za razvoj industrije za te vasi tudi v prihodnje ne bo veliko. Prvi razlog je, da je to naravovarstveno območje, drugi pa, da je trenutno tudi na drugi strani meje kriza. Zvstopom v Evropsko unijo pa predvidevam - če bodo cestne povezave in mejni prehodi

počasi odpravljeni - da bo možno resnično čezmejno, čeznarodno sodelovanje, kjer bi lahko manjšina most med Madžarsko in Slovenijo. Posebej pomembno je, da se mesto Monošter razvija, kajti tu se lahko porabski Slovenci zaposlujejo. Dal sem pregledati število nezaposlenih porabskih Slovencev, vse skupaj jih je 36. To ni veliko število, večji problem je, da je nizka kvalifikacijska struktura porabskih Slovencev.«

Na vprašanje, katera so tista področja, na katerih bi morali krovni organizaciji še posebej delati, da bi bili porabski

Slovenci bolj prepoznavni, je povedal naslednje: »To je predvsem šolstvo. Kljub nekaterim dobronamernim kritikam se ni dosti izboljšalo znanje slovenskega jezika. Šole so se sicer povežale s šolami v Sloveniji, prihajale so vzgojiteljice iz Slovenije v porabske vrtce, ampak to je premalo. Mislim, da je bodoče delo Zveze Slovencev in Državne slovenske samouprave najti mlado jedro po vaseh, ki bi imelo določene interesne skupine. Čeprav je kulturno delovanje v Porabju precej razvito, vendar bojo počasi plesati in petje premalo za pre-

poznavnost slovenske manjšine. Manjšina mora stremeti za povečanjem intelektualcev na tem območju. Mislim, da za boljše poučevanje in znanje slovenskega jezika ne bi bilo potrebno neko veliko materialno nagajevanje, pomagalo bi pa, če bi Slovenija poslala na vsako šolo enega ali dva profesorja iz Slovenije, da bi pokazali učiteljicam slovenskega jezika v Porabju najnovejše metode ter bi jim pomagali pri pouku.

Porabski Slovenci morajo najti svoja jedra, predvsem mladine. Malo zamerim Zvezi Slovencev, da ni aktivirala mladih ljudi. Generacije, ki govorijo porabski jezik, počasi izumirajo. Ostali bojo mladi, in če jih starejši ne naučijo slovensko ali se pa ne bodo prištevali za Slovence, se piše slabo manjšini. Moramo najti motivacijo za mlade ljudi.«

Dr. Muršec meni, da je imel kot generalni konzul dobre odnose z madžarskimi politiki, poslanci, župani, predsedniki županijskih skupščin. »Imeli smo lepe odnose, seveda je pa odvisno tudi od človeka, če se ne vtika v njihove notranje zadeve, če ni prezahteven. Ljudje spoštujejo umirjenost, znanje in prijateljski odnos,« pravi gospod Muršec, ki bo svoje naloge zaenkrat opravljal do 28. februarja 2003.

Marijana Sukič

Kak se pripravljamo na občni zbor Zveze?

Kak smo že na znanje dali v 21. številki novinar Porabje, Slovenska zveza de 23. novembra mejla občni zbor (közgyűlés). Na tau djilejši de se ocenilo štiriletno delo Zveze. Na občnem zbori do delegati (küldöttök) meli pravico izvoliti predsednika, člana predsedstva pa člana nadzorne komisije (ellenőrző bizottság). Vsakši delegat naprej dobi po pošti osnutek Statuta (Alapszabály tervezet) Slovenske zveze. V Statutu je dola napisano, kakšne cilje, naloge ma Zveza, kakšne pravice ma občni zbor pa predsedstvo Zveze ptd. Te Statut de te valau, če ga občni zbor sprejme, če se strinja s tistim, ka je dola napisano. Vsakši delegat ma pravico dati druge predloge (javaslat), pitati, taprajti svoje mišljenje, tanače, pozitivne, negativne kritike, ka dela Slovenska zveza. Vsakši vej, ka je kritizirati, tak pozitivno kak negativno dostabola lažej, kak vsakšo delo dobro, brez hibe obrediti. Dapa zvunašnji lidge ranč s svojimi mišljenji leko najbola pomagajo delo organizacije, zatau prosimo, naj vsakši mirne duše tapovej svoja mišljenja. Delegat biti zmanonja, ka oni zastopajo vse Slovence na Vogrskom. Zatau drži djilejši kandidacijska komisija v vsakšoj porabskoj vesi pa v Monoštri, ka tapovej, koga je brodila, zaprosila, sto se je vzeo zatau iz tistoga kraja. V Mosonmagyaróvári, v Budimpešti pa v Sombotelu so nam pa na pomauč pri tejm društva pa slovenske samouprave. Djilejši so bili v porabski vasnicaj od 6. do 11. novembra, v Varaša de pa 17. novembra. Tau smo dali na znanje prejk slovenskoga radiona, na plakataj pa smo več aktivistov zaprosili, naj nam pomagajo v svojoj vesi na znanje dati lidam. Delegati pridejo 23. novembra na djilejš.

Na občnem zbori de kandidacijska komisija predlagala (javasol) lidi izmed delegatov, steri naj baudejo gor na listi kandidatov (jelölő lista)

za vodstvo Zveze. Ta komisija je te lidi posaba goraziskala, steri so se vzeli za tau, ka do se izmed nji volilo predsedstvo pa predsednik.

V predsedstvi de vsakši kraj emo enoga cloveka, taum, gde dela kašna slovenska kulturna skupina pa dva. Etak de emo v predsedstvi Gorenji Senik 2, Dolenji Senik 1, Sakalavci 2, Slovenska ves 1, Monošter 2, Števanovci 2, Andovci 1, Verica 1, Mosonmagyaróvár 1, Budimpešta 1, Szombathely 1, šolsko področje 1, športno-gasilsko področje 1, medije 1 člana. Dapa vseposedik de več lidi kandidiralo, naj ostanejo lidge za rezervo tü. Zatok, ka če stoj dola povej ali nede odo redno na djilejši predsedstva v naslednjom mandati, te avtomatično nota staupi naslednji, steri je potistim največ glasauv daubo. Etak eden kraj ne ostane brezi predstavnika, kak se nam je zgodilo v

taum mandati.

Delegati ške na občnem zbori tü leko predlagajo lidi za kandidate, tak za predsednika kak za druge člane predsedstva. Končno se občni zbor odlauči z javnim glasovanjem (nyílt szavazással), sto naj baudejo kandidati (jelöltek) za predsednika, člane predsedstva. Po tejm se s tajnim glasovanjem (titkos szavazással) izvoli vodstvo Zveze. Tau so predsednik, 18 članov predsedstva pa trge člani za nadzorno komisijo.

Slovenska zveza se trno lepau za(h)vali vsejm Slovencom, steri nam pomagata s tejm, ka pridete na domanje djilejši, steri ste sprejeli, vzeli tau, ka te kak delegati zastopali svoj kraj pa šketi delati za Slovence kak funkcionarji. S svojim delom je vsakši na pomauč vsejm Slovencom na Vogrskom.

Klara Fodor

Sárvár

Spoštljivo o umrlih med drugo vojno

Slovenski veleposlanik na Madžarskem Andrej Gerencér je skupaj z generalnim konzulom v Monoštru dr. Zlatkom Muršcem, predstavniki Lendave in mesta Sárvár ob dnevu spomina na mrtve položil venec k spomeniku na tamkajšnjem pokopališču, kjer je med žrtvami druge svetovne vojne tudi 37 Slovencev. Predstavniki Slovenije in Madžarske so položili vence tudi k spominski plošči na taborišču, kamor so junija 1942 iz petih prekmurskih vasi odpeljali 589 Slovencev.

Za obeležja žrtev druge svetovne vojne vzorno skrbi mestna občina Sárvár v sodelovanju z Lendavo. Vence je položil tudi dr. Tibor Dénes, pred nedavnim ponovno izvoljeni župan mesta Sárvár.

eR

Občni zbor v Sombotelu

Slovensko kulturno društvo Avgust Pavel je melo svoj občni zbor 26. oktobra, ka bi vöodebrali delegate za občni zbor Zveze Slovencev, šteri bau 23. novembra.

Predsednica društva je najoprvm tapravla, kak je sombotelsko društvo pomagala Zveza Slovencev v preminauči štiri lejtaj. Slovensko društvo Avgust Pavel je dobilo od Zveze Slovencev na Madžarskem vsikšo leto 300 gezero forintov za svoje programe.

Tristau gezero forintov, ka so dobili za leto 1999, so ponučali za tau, ka so pozvali na slovensko mešo pevske zbor Avgust Pavel v cerkev svetoga Martina, v Sombotelu pa so pozvali gledališko držino Nindrik-indrik. Sombotelčani so ojdli v Pešt pa na Cankovo. Druge peneze so ponučali za Miklavža pa za sobotna srečanja.

Tristau gezero forintov, ka so dobili za leto 2000, so ponučali za srečanje z društvom iz Budimpešte, za srečanje z veleposlanico Ido Močivnik in za božični koncert števanovskega pevskega zbora.

Tristau gezero forintov, ka so dobili od Zveze za leto 2001, so ponučali za nastop ansambla Pristavške ščuke na Karnevalu Savaria, na Pavlov večer v Muzeju Savaria, na srečanje s člani Društva porabskih penzionistov, za nastop lutkovne skupine in pevskega zbora OŠ Gornji Senik na Miklavževo pa za slovenski bal.

Prejk Zveze Slovencev so poslali natečaj in so dobili od Slovenije peneze, 2.500.000.-Ft na slovensko izo v skanzeni. Gda so šli na prauško do mardja, so njim tü cüpomagali.

Letos so tü dobili 300 gezero forintov od Zveze. Do tega mau so te penaze ponučali za slovenski bal, za državno srečanje v Sombotelu (gda so slovensko izo prejkdali), pa eške njim je nika ostalo za programe v novembri pa decembri.

Zvün penaz njim je Zveza, največ Klara Fodor, pomagala pri organizaciji programov. Uni majo prejk porabske skupine. Prejk Klare Fodor prosijo te skupine, naj v Sombotelu gorstaupijo. Ansamble za bal tü una njim spravi pa una njim pomaga, ka novembra pridejo k njim špilat iz Slovenije, iz Trdkove.

V imeni vsej članov Slovenskoga društva Avgust Pavel in Slovenske samouprave v Sombotelu se lepau zavalimo Zvezi Slovencev pa eške posebi Klari Fodor za pomauč, ka smo do tega mau dobili. Vüpamo se, ka do nas tadale pomagali.

Delegati sombotelskoga društva so: Ibolya Dončec, Elizabeta Embersič in Francek Mukič.

Po občnem zbori je v Sombotelu gorstaupila gledališka skupina iz Števanovec, šteri so špilali igro „Če je glava naura“. Drugo igro smo že vidli na Verici, k leti bi pa radi vidli tretjo igro, štero se zdaj včijo. Dosta smo se smejali, po predstavi pa smo se v maternoj rejči pogučavali.

Marija Kozar

BERITE PORABJE

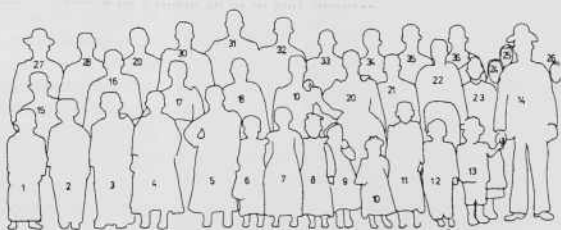
Papiri pripovedajo

Merkanarski gvant

Od 1900 leta mau lüstvo z naši slovenski vesnic začnilo svoj krč služiti nej samo zvün vesj, liki zvün rosaga, prejk maurdja tó. Sprvoga so šli v Merko, po tistom v Kanado, naslejdnej pa

Južno Ameriko, v Brazilijo. Domanjim so pošilali pisma pa pake. V pakaj pa gvant, merkanarski gvant. Na keipi so dozvzeti lidgé, šteri so dobili gvant iz Merke. Pred fotografa so se

postavili 1911. leta na Go-renjom Siniki pred Pekino ižo, ka bi keip poslali v Merko. Naj vidi žlata, kak so lejpi moški, ženske pa mlajši v merkanarskom gvanti.

1. Csuk Ágoston / Gürin Güsli
2. Korpics Ferenc / Pancúras Fránci
3. Ropos Ferenc / Paušarin Frenki
4. Skaper Júlia / Váncarna Djúla
5. Németh Teréz / Némethna Trejza
6. Ropos Rozália / Paušarna Rauzli
7. Ropos Júlia / Váncarna Djúlec
8. Andrejek Mária / Šintarska Micka
9. Sulics Mária / Šiničina Micka
10. Horváth Anna / Pékina Nanec
11. Horváth Teréz / Pékina Trejza
12. Horváth Ferenc / Pékin Fránci
13. Csuk Ferenc / Gürin Fránci
14. Csuk Ferenc / Gürin Máli
15. Ropos Károly / Paušarin Kadli
16. Ropos Imre / Paušarin Imi
17. Horváth Rozália / Pékina Rauzli
18. Bajzek Mária / Lónkina Márca

19. Horváth Mária / Pékina Márca
20. Csuk Rozália / Cúkina Rauzli
21. Horváth Rozália / Pékina Roza
22. Sulics Ágnes / Šiničina Nejska
23. Sulics Rozália / Šiničina Rójska
24. Sulics Erzsébet / Šiničina Lujza
25. Horváth Mária / Šévana Márca
26. Skaper Mária / Šerina Márca
27. Pak Mátyás / Paka Máksli
28. Kainz János / Lújzlin Djánči
29. Kainz Ferenc / Lújzlin Fránci
30. Kondor Márton / Kújsarin Márton
31. Sulics Ferenc / Šiničin Ferkó
32. Bajzek József / Špákin Djauži
33. Lázár József / Pékin Djauži
34. Sulics Vendel / Drávcin Véndi
35. Skaper Lajos / Váncarin Lajoš
36. Skaper István / Šiničin Šer

Marija Kozar

Življenje je kak rauža?

Rauže, stere smo meli v ogradci, so že skurok dojdovcele. Te najlepše smo odnesli na graubišče, da bi je našim pokojnim na grob položili pa se etak spominali na nji. Kak lejpi so etakšoga reda naši cintori. Leko se samo vúpamo, ka lejpe rauže, ka na grob pauvajo pa je na vsisvecovo tavó znosijo na grobe, rejsan tistim na spomin nesejo, steri počivajo. Tau mi je zatok napamet prišlo, ka dostakrat človek tak čuti, kak če bi grobe okinčali živim, ne pa preminuacim. Pa če je tak, je zatok tau tu nej nevoja. Prej edno ves, lúdi tak leko ocenisi, kakši je njigvi cintor. Pri nas se vsakša ves tere na tau, naj ma lejpi cintor. Tau je živim tu potrebno. Leko se vúpajo, ka gda nji več nede, potomci (utódok) se ne spozabijo od njij.

Etakšoga reda, gda več odimo po graubiščaj, človeki dosta kaj na pameti odi. Vidiš lúdi, ki v meri stojijo pred grobom pa si največkrat globko premlšavajo. Ka vse leko etakšoga reda človeki napamet pride, je odvisno od toga, kak globoko znamo misliti od človeškega življenja. Življenje. Tačas, ka živeš, te vse kaj zaodi. Lagvo, dobro. Pa je tau – če rejsan nej cejlak – tu istina, ka si prej vsakši človek sam piše svojo usodo. Prej je samo od tebe odvisno, kakšo življenje maš. Nakak bi leko pravo, ka če bi tau istina bila, kak bi lepau bilau. Lúdje smo slobaudne vole, znamo premlšavati, znamo se radúvati pa žalostiti. Znamo eden drugomi veselje ali ranč žalost spravlati.

Človeško življenje je tak kak rauža. Vóocvete pa povegne. Pa če tau rauže v ednom leti napravijo, človeško življenje je ranč tak kratko, kakoli ka je nistarnim več, nistarnim menje lejt dano. Med tejm pa, kakši smo? Če bi samo z edno rečjov trbelo tau povedati, bi leko pravli, nejsmo dobri. Tau je tak bilau pred več gezero lejtami pa je tak gnes. Dapa gde bi si leko dobro peldo vzeli? Od tisti, ki rosage vodijo? Ne vejm. Samo poglednimo na naš mali rosag. Lejpi, leko povejmo tak po srednjom bogati je naš rosag. Lúdje bi leko v njem živeli z merom, ljubili eden drugoga. Pa če kaj vkriž pride med nami, bi leko na kratki tau vóopopravili. Ka delamo mesto toga? Kak šegau majo povedati, v parlamenti pa na drugi forumaj blato lúčamo eden na drugoga. Pa vse tau zakoj? Zatok, ka vsakši ske predjen biti, vsakši se tere na tau, da de on »kralúvo«. Človek že ne vej gnesden, ka gde žive? V pekli? Tak se vidi. Eden drugomi kak najbole nalagamo, naj prej vesne. Pa te mi »prausni« lúdje se tau tak nagnauk navčimo od tej velki pa se v naši mali vasnicaj ranč tak obnašamo, tak delamo. Če bi se malo bola poštuvali, eden drugoga za človeka držali, bi gor prišli, ka so zatok cilji gnaki. Lepau pa dobro živeti na etom svejti. Ka je človeško življenje tak kak rauža. Vóocvete pa povegne. Med tejm ka lejta tak pretečejo, kak če bi je tapofudnili. Pride starost po tistim pa vekivečni mir. Tau de naša zima.

Stoj bi leko pito, ka zakoj smo takšni? Zakoj sami sebi ne privauščimo mir, poštuvanje, lúbezen... Odgovor je kratek, depa žalsoten. Zatok, ka smo lúdje, prej razmejni lúdje. Kovači svoje usode.

I. Barber

RADIO MONOŠTER

na

UKV (FM) 106,6 MHz

OD SLOVENIJE...

Rupel in Picula za nadaljnje sodelovanje in sporazumno reševanje problemov

Slovenija in Hrvaška bosta še naprej razvijali intenzivne prijateljske odnose in poglobljali sodelovanje na vseh področjih, vse težave v medsebojnih odnosih pa bosta reševali sporazumno, sta v skupni izjavi po srečanju na Bledu poudarila zunanja ministra obeh držav, Dimitrij Rupel in Tonino Picula, ki sta se ob enem dogovorila za nadaljevanje rednih srečanj, do katerih naj bi prišlo vsaj enkrat na dva meseca. Ministra sta podpisala tudi protokol o sodelovanju med zunanjima ministrstvom obeh držav. V izjavi sta poudarila, da se bosta državi še naprej dogovarjali o vprašanjih, s katerimi se določa mejni režim - o gradnji skupnih mejnih prehodov in poenostavljanju mejnega nadzora, posebno pozornost pa bosta posvetili maloobmejnemu prometu in sodelovanju, da bi olajšali življenje prebivalcem ob meji. Picula je ob tem izrazil pričakovanje, da bo kmalu odprtih šest maloobmejnih prehodov od 27, kolikor jih predvideva sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju.

Javnomnenjska podpora vstopu v NATO raste

Pri podpori javnega mnenja vstopu Slovenije v zvezo NATO je prišlo do očitnega premika v pozitivni smeri, saj bi na referendumu za vstop v zvezo 49 odstotkov vprašanih glasovalo za vstop (prejšnji mesec 38,5), proti pa bi se jih izreklo 32,5 odstotka (septembra 39,4), so pokazali rezultati redne mesečne javnomnenjske raziskave Politbarometer, ki jo izvaja Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij na Inštitutu za družbene vede FDV v Ljubljani. Kot je na predstavitvi rezultatov dejal predstavnik centra Niko Toš, je predvolilna klima močno vplivala na večjo opredeljenost respondentov pri določenih vprašanjih. Ob tem bi po mnenju Toša morebitno vabilo Sloveniji za vstop v NATO na vrhu v Pragi javnomnenjsko podporo vstopu še okrepilo, medtem ko bi ne-povabilo javno podporo vstopu "drastično zmanjšalo".

Gda sam notrastaupo v Djausko künjo, KovačinTibi pa Karbin Joži sta že kupico v rokej držala. Tak sta skrb mejla na njau, kak če bi zlat mela v rokej. Vertinja Irinka je pri peči stala, Glavač, gazda pa v kauta na posteli poprejk ležo z velko črvauv. Ime Glavač nej samo zato daubo, ka velko glavau ma, liki zato tō, ka go šegau ma nūcati. Tej štinge so tak počivali, kak če bi kakšni svetek bijo pa bi samo na tau čakali, naj nekak naprej vzeme kar-te.

»Ka vrag je? Dobro, ka si ne ležete dola. Tū trbej zabadati ali pri sausedi?« sam je pito.

»Jaj, ti nika ne guči, vejpa zdaj si gorstano. Nate čakamo, zato tū sedimo,« pravi Karbin Joži.

»Na, te dobro, meni tū dajte edno palinko, tak sam taši drveni kak eden maček.«

»Najšla sam edno sklejco, ta dobra baude za krv gorvzeti,« pravi Djauski Margit, Irinkina sestra.

»Dja ešče zato edno tō spijem,« pravi Kovačin, »nej ka bi mi roke trpetale pa te nemo mogo svinjau dolpikniti.«

»Pi samo,« pravi Joži, »zazranka palinko piti je tašo zdravo, kak če bi vrastvo notravzejo.«

»Pite samo, čas mamo,« pravi Glavač, »s tejni malimi vietnamskimi svinjami do podneva zgutauvimo.«

»Skrb mej samo,« pravi Kovačin, »s tejni je tō ranč telko dela kak z velkimi.«

»Auf šten,« pravi Joži pa že vō na dvera stapa.

Mi drugi tō gorastanemo pa demo vō za njim. Pri glejvi stanemo, čakamo, naj Margit s sklejcov tō vōpride. Štiri male vietnamske svinje so

bile v glejvi. Tak flajсно so skakale kak zavci.

»Kak bi bilau najlekejše?« pitam druge.

»Male vūje majo pa male repe kak Karbin Joži,« pravi Glavač.

Ženi go, Irenka, ženi go!

Zdaj go pa mamo, vraga njegvogal!

»Nauri si,« pravi Joži.

»Nika se ne bojte, dja že vejim,« pravi Kovačin. »Vi samo čakajte tam venej.«

Vidimo, ka s seuv prineso tisto pūkšo, s stero svinje strejlajo. Vcujuštaupo k svinjej, malo go pošlato pa že počilo tō. Tak dobro go je zavado, ka včasim vkūpspadnila.

Dugi stopaj ali

»Margit, sklejco nesi, zato ka včasim krv pistim,« kriči.

Z Jožinom sva za nogau zgrabila svinjau pa sva go vōpotegnili na dvor.

»Kak zdaj tadala?« pita Glavač. »Vse je tazostrejlamo

smo tak držali. Kak zavec, tak je skakala gor po dveraj.

»Ta je rejsan naura,« pravi Kovačin. »Eden minut ne stane, ka bi go leko strejlo.«

»Ka drek se špilās s tisto rabulfov, notra mo šli pa go primemo,« pravi Karbin junak. »Tau nam nikanej, tašo malo svinjau držati.«

»Idi notra,« pravi Glavač, »pa go primi, če si tak čeden.«

»Njajte, proba mo ešče,« supe Kovačin kak odi kaulakvrat za svinjau. Gnauk kak če bi svinja tō trūdna gratala, je stanila. Kovačin pomalek pūkšo vcujdeje k glavvej pa strli. Ali je samo sto, zato ka je samo enga plecnila. Svinja pa taskaučila. Tau se je Karbinoma Jožina tak vidlo, ka se je od smeja skur v lače pocuko.

»Vejš ka, tau si ti leko notra v rit potisneš. S tejm ešče vrabla ne vejš dole strliti,« se je smejau.

»Tejma boj, ka včasim tebe tastrlim,« se čemeru Kovačin. Gulaubiš je vōvzejo, spuco ga, pogledno ga pa nazaj ga je dja. »Tau dobro mora biti,« je mrnjavo.

Eden čas je pa naganjo svinjau, pa gda je stanila, je pa tak zupojdo. Pūkša enga plecnila pa gotovo.

»Tau nej istino,« se je čemeru Kovačin. »Leko, ka je mati z lači vret vōzaprala gulaubiša, zato ka sam je v žepki emo.«

»Nemo se tadala špilali,« pravi Glavač, »notra trbej titi pa go zgrabimo. Idi, Joži, ti si velke lampe emo.«

Kovačin go je za vōjo zgrabio, dja za noge pa smo go v kla djali. Te čas je Karbin Joži zvōjna pri dvera stau, kak če bi čonto pauzro pa bi se nej vedo prigniti.

pa nagnauk mo je čistili ali po ednoma?»

»Vse je tazustrejlamo pa nagnauk mo je čistili, tak de lekejše. Tak velko korito mamo, ka iz tej mali deset bi leko nagnauk notra djali,« pravi Joži kak eden profesor.

Kak facana tak sta ležala, gda smo drūgo svinjau tō vōpotegnili na dvor. »Tau de šlau,«

pravim.

»Samo čakaj, zdaj de te tretji najbola nurejši, vejš vido,« pravi Glavač.

Pa rejsan je tak bilau. Gda je Kovačin notraušo v glejv, ka go strli, svinja glejvina dvera skur prejskaučila. Z rokauv smo go nazaj potisnili, ovak bi vujšla. Po tejm smo edne velke vrte vcuj djali k drūgi dveram pa

Poročilo

o 4-letnem delovanju Zveze Slovencev na Madžarskem 1998-2002

UVOD

V obdobju 1998-2002 smo v naši krovnici organizaciji Zvezi Slovencev dosegli pomembne rezultate pri uresničevanju Statuta in programskih usmeritev Zveze ter nadaljevali vrsto aktivnosti v skrbni za naš narodnostni obstoj. Najpomembnejše pridobitve tega obdobja so:

- dokončanje in otvoritev Slovenskega kulturno-informativnega centra, ki sta ga novembra 1998 slovesno odprla predsednika R Madžarske Árpád Göncz in Slovenije Milan Kučan,
- odprtje in začetek delovanja radia Monošter v slovenskem jeziku julija 2000, ki od takrat opravlja svoje pomembno jezikovno, informativno in narodnostno poslanstvo,
- odprtje mejnega prehoda Verica-Čepinci na slovensko-madžarski meji, ki od marca 2002 še tesneje povezuje ta del porabskih Slovencev z matično domovino Slovenijo.

Tako smo tudi v tem obdobju nadaljevali s prizadevanji za izboljšanje položaja naše maloštevilčne narodne skupnosti, dodatno obogatili kulturno dejavnost in si prizadevali za ohranitev kulturne dediščine, z izhajanjem časopisa Porabje in delovanjem slovenskega radia Monošter ohranjali materni jezik, tekoče informirali naše rojake in krepili slovensko narodno zavest, prispevali pa smo tudi k dobremu sodelovanju in odnosom med Republiko Madžarsko in matično domovino Slovenijo.

Pri teh prizadevanjih so nam oporo nudili tudi Zakon o pravicah narodnih in etničnih manjšin na Madžarskem, meddržavni Sporazum o zagotavljanju posebnih pravic slovenski narodni manjšini na Madžarskem in madžarski narodni skupnosti v Sloveniji ter Resolucija Državnega zbor

Slovence opredelilo 3040 državljanov Madžarske, 3187 pa za slovenski materni jezik (leta 1990 ob popisu le 1930 Slovencev). Ti spodbudni podatki so potrditel pravilnega delovanja, hkrati pa nas obvezujejo k nadaljevanju naših prizadevanj tudi v prihodnje.

Seveda bo občni zbor celovito ocenil opravljeno delo in kritično obravnaval tudi slabosti in pomanjkljivosti.

Slovenski kulturno-informativni center

ra R Slovenije o položaju avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah in s tem povezanimi nalogami državnih in drugih dejavnosti Slovenije. Pomoči pa smo bili deležni tudi na Generalnem konzulatu Republike Slovenije na Madžarskem, ki ga je R Slovenija odprla v Monoštru novembra 1998.

Po oceni predsedstva pa je največji dokaz dobrega delovanja in nagrada za uspešno delo vodstva krovne organizacije in manjšinskih samouprav rezultat zadnjega popisa prebivalstva na Madžarskem leta 2001, ko se je za

vito ocenil opravljeno delo in kritično obravnaval tudi slabosti in pomanjkljivosti.

1. Delovanje predsedstva Zveze Slovencev

Predsedstvo Zveze je uresničevalo sklepe zadnjega občnega zbora iz novembra 1998 in na osnovi določil Statuta organiziralo in vodilo celotno dejavnost.

Tako je v tem obdobju koordiniralo in organiziralo delovanje kulturnih skupin, športnih, gasilskih in drugih društev, sodelovalo z Državno slovensko samoupravo in lokalnimi manjšinskimi samo-

upravami v 13 občinah. Predstavljalo je Zvezo Slovencev v pogovorih in stikih z državnimi organi Madžarske (najpogosteje z Uradom za narodne in etnične manjšine), z organi Vlade in Državnega zbora R Slovenije (največ z Uradom za Slovence v zamejstvu in po svetu in Odborom za Slovence po svetu Državnega zbora) ter sodelovalo z manjšinskimi organizacijami v Avstriji, Italiji in Sloveniji. Pomemben del aktivnosti smo vložili v uresničevanje meddržavnega Sporazuma o zaščiti obeh manjšin in zasedanjem madžarsko-slovenske mešane komisije za izvajanje tega sporazuma.

V preteklem mandatnem obdobju – od novembra 1998 do oktobra 2002 – je predsedstvo opravilo 20 sej, vsako leto po pet.

Najpomembnejša vsebinska vprašanja na teh sejah so bila:

- program delovanja predsedstva in izvajanje sklepov občnega zbora,

- priprave na različne kulturne prireditve (Slovenski bal, Porabski dnevi, Slovenski kulturni praznik),

- poročilo o delovanju Zveze Slovencev,

- nagrajevanje mentorjev kulturnih skupin,

- priprave na zasedanja mešane madžarsko-slovenske komisije za manjšine,

- priprave na izgradnjo in ustanovitev slovenske radijske postaje,

- priprave na občni zbor Zveze,

- poročilo o delovanju Slovenskega kulturno-informativnega centra,

- finančno poročilo o delovanju Zveze Slovencev in Porabje d.o.o.,

- problematika financiranja radia Monošter in prošnja Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu za dodatna sredstva v letu 2002,

- izboljšanje slišnosti slovenskega radia Monošter,

- obravnava letnih programov, delovanja Zveze Slovencev in predsedstva.

Posebnost našega delovanja so bile skupne seje in aktivnosti z Državno slovensko samoupravo.

Poleg tega sta predsednik in sekretarka Zveze opravila veliko terenskega dela med pripadniki slovenske skupnosti v porabskih vaseh, v okviru kulturnih in drugih društev, na raznih prireditvah, v sodelovanju z narodnostnimi šolami in vrtci pa tudi na pogovorih in srečanjih z državnimi in drugimi organi v Ljubljani in Budimpešti.

2. Šolstvo in skrb za materni jezik

V vodstvu Zveze Slovencev smo se ves čas zavedali pomena narodnostnih šol in vrtcev za materni jezik in narodno zavest. Šolska problematika je bila prioriteto prisotna na zasedanjih meddržavnih mešanih komisij. V obeh državah so se nadaljevala prizadevanja za usposabljanje učiteljev in za pripravo novih učbenikov. V Zvezi in Državni slovenski sa-

moupravi smo za otroke organizirali tabor, poletne šole slovenskega jezika, tekmovalstva v recitiranju, bralne značke in srečanja s slovenskimi pisatelji, likovne kolonije in srečanja porabskih otrok z učenci partnerskih šol – Kuzma, Prosenjakovci, Genterovci, Gimnazija Murska Sobota, Srednja strojna in tekstilna šola Murska Sobota ter Vrtec Murska Sobota. Ob strokovni pomoči Organizacijske enote Zavoda za šolstvo Murska Sobota in Vrtca se vsako leto vrstijo srečanja z vzgojiteljicami po posebnem programu v vrtcih v Porabju in julijski tabori predšolskih otrok, mamc in vzgojiteljic v Vrtcu v Murski Soboti.

Na osnovni šoli Gornji Senik deluje tudi oddelek Glasbene šole, pouk glasbe pa strokovno izvaja Glasbena šola iz Murske Sobotice. Otroci se redno udeležujejo vaj in nastopov na proslavah in prireditvah. Sicer v treh osnovnih šolah na Gornjem Seniku, Števanovcih in Monostru pouk slovenščine obiskuje okrog 150 otrok, okrog 100 malčkov pa obiskuje vrtce. Ne glede na vložen trud večine učiteljev in vzgojiteljev, prizadevanja svetovalke-mentorice iz Slovenije, boljše učbenike, spremembe zakonodaje in aktivnosti Državne samouprave in Zveze Slovencev, z rezultati in znanjem materinščine ne moremo biti zadovoljni. Učenje materinščine in odnos do maternega jezika se začne v družini, zato bi mladi starši morali z večjo zavestjo učiti svoje otroke materinščino. Nova spodbuda za učenje slovenskega jezika je skorajšnja včlanitev tako Madžarske kot Slovenije v Evropsko unijo, ko bodo odprte meje, prost pretok blaga in ljudi, večje možnosti za trgovino, gostinstvo in turizem ponovno nagrajevali znanje čimveč jezikov.

Tudi na zasedanju mešane komisije moramo v Državni slovenski samoupravi in Zvezi Slovencev biti bolj vztrajni in odločni, saj gre za temelje

našega narodnostnega obstoja. Doseči moramo izboljšanje materialnih pogojev za delo naših narodnostnih šol in vrtcev, večje plače učiteljev in vzgojiteljev ter boljšo opremo naših šol in vrtcev. Zahtevati moramo tudi novo šolo v Števanovcih in dograditev telovadnice pri osnovni šoli Gornji Senik.

3. Prizadevanja za verske obrede v slovenskem jeziku

Nadaljevali smo skrb za bogoslužje v slovenskem jeziku. Žal, naša prizadevanja še niso dovolj uspešna. Uspelo nam je sicer razrešiti največji problem, saj se je končno došolal domači župnik, gospod Merkli, ki je prevzel župnišče na Gornjem Seniku in opravlja maše in druge verske obrede dvojezično, torej tudi v slovenskem jeziku. Začasno je prevzel bogoslužje tudi v cerkvah na Dolnjem Seniku in Sakalovcih. To je izredno pomembna pridobitev in se nam tako začenja obrestovati dolgoletna zahteva po bogoslužju v slovenskem jeziku. Naše predloge je na svojem zasedanju podprla tudi mešana madžarsko-slovenska komisija za uresničevanje manjšinskega sporazuma ter škofofije v Sombotelu in Mariboru, zato upamo, da se bo ta proces bogoslužja v slovenskem jeziku še razširil v vse cerkve v Porabju.

4. Kulturna dejavnost

Največ priznanj v okviru naše krovne organizacije si zaslužijo porabske kulturne skupine, kar je predvsem zasluga prek 100 članov v 13 kulturnih skupinah in njihovih mentorjev. Gre za ljubiteljsko kulturno dejavnost in skupine, ki ob ohranjanju ljudske kulture in kulturne dediščine ter kulturnih vrednot prispevajo tudi h krepitvi jezikovne identitete in narodne zavesti porabskih Slovencev.

Kulturne skupine so v letih 1999 do 2002 opravile nas-

lednje število nastopov: leta 1999 110, od tega 65 na Madžarskem, 42 v Sloveniji in 3 v Italiji in Avstriji, leta 2000 87, od tega 57 na Madžarskem, 29 v Sloveniji in 1 v Italiji, leta 2001 88, od tega 60 na Madžarskem, 27 v Sloveniji in 1 v Avstriji, leta 2002 pa 64, od tega 30 na Madžarskem in 34 v Sloveniji.

Tako so vse kulturne skupine v teh štirih letih opravile skupaj kar 349 nastopov, kar dovolj zgovorno kaže njihovo aktivnost.

Mešani pevski zbor Avgust Pavel je najbolj znana in najstarejša skupina iz Porabja, tako med domačini kot širše na Madžarskem in v Sloveniji. Zbor nastopa že 63 let. Program zbora je sestavljen iz priredb porabskih ljudskih pesmi, iz zborovskih skladb slovenskih avtorjev, poje pa tudi cerkvene pesmi. Prva zgoščenka zbora bo izšla letos. Zgoščenka bo izdala Državna slovenska samouprava. Zborovodkinja zbora je Marija Trifus.

Folklorna skupina Gornji Senik ohranja porabsko kulturno dediščino in vsako leto sodeluje tudi na folklornem

večinoma porabskih ljudskih pesmi in veliko nastopa na prireditvah. Vodja je harmonikar Laci Korpič.

Ljudske pevke iz Monostra negujejo predvsem domače in prekmurske pesmi. So stalne gostje na domačih prireditvah in v Sloveniji.

Ljudske pevke iz Števanovcev imajo podoben program z veliko nastopi doma in v Sloveniji. Letos so slavile 10-letnico delovanja. Obe skupini sta naštudirali tudi nekaj cerkvenih pesmi. Mentorica obeh skupin je glasbenica pedagoginja Marija Ritupe iz Murske Sobotice. Prva kasetna in zgoščenka z naslovom *Spetajmo si ljudskih pevk* v Števanovcih in Monostru je izšla leta 2002. Kasetna vsebuje 34, zgoščenka pa 27 pesmi.

Gledališka skupina Nindrik-indrik deluje od leta 1995. Mentor in režiser je Milivoj Roš iz Murske Sobotice. Skupina ima svoje kvalitetne predstave v porabskem narečju.

V letu 2001 sta nastali na pobudo samih članov še dve novi skupini, Ljudski pevci na Gornjem Seniku (mentorica

Eva Kukor).

K pestremu in bogatemu kulturnemu dogajanju v teh letih je potrebno dodati še vrsto kvalitetnih in odmevnih likovnih razstav, ki so se vsa leta izmenjavale v Kulturno-informativnem centru v Monostru in kolonij avtorjev iz Slovenije in Madžarske, razstave likovnih umetnikov iz Pomurja, likovne razstave ob pomoči društva upokojencev iz Murske Sobotice v Budimpešti in Monostru ter druge.

Med porabskimi ljudmi so se dobro prijele in uveljavile vsakoletne tradicionalne kulturne prireditve, predvsem Slovenski bal, Porabski dnevi in prireditve ob Slovenskem kulturnem prazniku. Podobno velja za vsakoletni sprejem ob Prazniku slovenske državnosti, ki ga vsako leto prireja generalni konzul R Slovenije na Madžarskem skupaj z Državno slovensko manjšinsko samoupravo in Zvezo Slovencev.

Izredno pomembno poslanstvo opravlja še slovenski društvi v Budimpešti in Sombotelu s svojimi programi in dejavnostmi.

5. Informiranje in založniška dejavnost

Že dvajset let redno izhaja kot 14-dnevnik časopis Porabje v porabskem narečju in knjižnem jeziku, v nakladi 1450 izvodov. Prejema ga skoraj vsaka družina v Porabju in je z njim naša narodna skupnost obveščena o dogajanjih in zanimivostih v porabskih krajih pa tudi v svetu in matični domovini Sloveniji. Od leta 2001 se število strani povečuje. Velika večina bralcev je s časopisom in njegovo vsebino zadovoljna. Morda bi bilo primerno, da v prihodnjih letih Porabje prebije v tednik.

Julija 2000 se je uresničila dolgoletna želja vodstva Zveze Slovencev. Porabski Slovenci smo dobili radijsko postajo Monošter, v slovenskem jeziku, z lastno radijsko frekvenco in 8-urnim progra-

Gledališka skupina Nindrik-indrik

festivalu v Beltincih. Mentor in vodja skupine sta Alojz Hanžek in Andraž Sukič.

Folklorna skupina Sakalovci je letos praznovala 5-letnico svojega delovanja. Prav tako pleše predvsem porabske ljudske plesne s svežimi koreografijami. Mentorica skupine je Elizabeta Kovač.

Laci Korpič in ženski kvartet ima bogat program in izbor

Vera Gašpar) in Gledališka skupina v Števanovcih (mentor in režiser Laci Kovač).

Delujejo pa še štiri otroške skupine: Lutkovna skupina OŠ Gornji Senik (mentor Milivoj Roš), Folklorna skupina OŠ Gornji Senik (mentor Ibolya Neubauer), Plesna skupina OŠ Števanovci (mentor Marijana Takač) in Pevski zbor OŠ Števanovci (mentor

mom na teden. Sredstva za dograditev in opremo radijskega studia so prispevali R Slovenija, fundacija Phare (Evropska unija) in Urad za manjšine R Madžarske. Žal pa še vedno ni dokončno rešeno stalno in sistemsko financiranje te radijske postaje iz proračuna R Madžarske. Go-

cirala še naslednje knjige in publikacije:

- leta 1998 Irena Barber: Življenje je kratko in Ernest Ružič: Erd (sozaložnik),
- leta 1999 Milan Vincetič: Šift v idini/Parnik v ajdi in Marija Kozar Mukič: Etnologija Slovencev na Madžarskem (sozaložnik),

ter in Urad za manjšine R Madžarske ter z bančnimi krediti. Vrednost investicije je bila ob odprtju 270.279 tisoč forintov. Center upravlja Porabje d.o.o., ki je v lasti Zveze Slovencev na Madžarskem. 60 % najetih kreditov smo že odplačali. Trenutna knjižena vrednost objekta je 292.076 tisoč forintov. (Podrobnejše finančno poročilo bodo dobili delegati občnega zbora z ostalim gradivom.)

V tem centru že četrto leto deluje hotel in restavracija Lipa. Sodobna kongresna in razstavna dvorana omogočata številne konference, posvete in stalne razstave. Poleg seže Zveze deluje v centru še Uredništvo Porabja in slovenskega radia. Omogočene so priprave in nastopi porabskih kulturnih skupin in gostovanj.

Kulturno-informativni center je izjemnega pomena za srečevanje in druženje Slovencev na Madžarskem, kulturnih skupin in njihovih nastopov, opravlja pomembno kulturno, informativno in narodnostno poslanstvo. Poleg številnih konferenc, simpozijev in posvetov, ki so jih pripravile številne institucije, smo organizirali v njem tudi dvakrat zasedanje mešane slovensko-madžarske komisije za uresničevanje meddržavnega sporazuma o manjšinah. Tako je bilo četrto zasedanje mešane komisije leta 1999, šesto zasedanje pa maja 2001.

6. Slovenski kulturno-informativni center

Novembra 1998 se je uresničila ena največjih želja porabskih Slovencev – dokončanje in odprtje Slovenskega kulturno-informativnega centra v Monoštru. Že leta 1996 je Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu R Slovenije zagotovil sredstva za nakup bivšega vrtca Tovarne svile v Monoštru. Izgradnjo in opremo za Slovenski center so s svojimi prispevki zagotovili R Slovenija iz proračuna (cca. 70 % vseh sredstev), mestna občina Monoš-

ter in Urad za manjšine R Slovencev na Madžarskem. Tovrstno sodelovanje je nujno, kajti porabski Slovenci nimajo lastnih raziskovalnih institucij, ustrezni kadri se profilirajo šele v zadnjih letih. Z odprtjem Slovenskega kulturno-informativnega centra v Monoštru nastajajo nove oblike in boljši pogoji sodelovanja, npr. med Inštitutom za narodnostna vprašanja v Ljubljani in Zvezo Slovencev na Madžarskem. Za bolj uspešno sodelovanje pa bi bilo nujno ustanoviti raziskovalno skupino Slovencev na Madžarskem, kajti s tem bi se pogoji za vsestransko raziskovanje še izboljšali. To bi omogočalo tudi kandidiranje na razpise (bodisi v Sloveniji, na Madžarskem ali celo na mednarodne) ter pridobivanje finančnih sredstev.

Zveza Slovencev na Madžarskem je v zadnjih štirih letih sodelovala pri naslednjih projektih oziroma mednarodnih znanstvenih srečanjih:

- *Temeljni raziskovalni projekt »Slovenci v Porabju po letu 1989: vpliv tranzicije na Madžarskem na položaj ter narodno in kulturno identiteto Slovencev«* je izvajal Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani med leti 1998-2001. Nosilka projekta je dr. Munda Hirnök Katalin. Zveza Slovencev na Madžarskem je pomagala pri izvedbi projekta (pri organiziranju osebnih intervjujev, s podatki, nasveti itd.).

- *Znanstveni posvet o položaju in zaščiti manjšin v okviru integracijskih procesov* novembra 1999 v Dobrovem v Sloveniji. V sekciji III: Slovenska manjšina na Madžarskem so svoje referate predstavili: dr. Katalin Munda Hirnök (sodelavka Inštituta za narodnostna vprašanja, koordinator sekcije); Izobraževanje, kulturno in versko življenje Slovencev na Madžarskem; Jože Hirnök: Problem pospeševanja gospodarske aktivnosti v Porabju; Geza Bačič: Učinkovitejša uporaba bilateralnih spo-

razumov pri reševanju manjšinske problematike.

- *Regionalna konferenca: Etnološko raziskovanje manjšin ob tromeji, Monošter, 27.-28. aprila 1999.* Slovence na Madžarskem sta zastopali etnologinji Marija Kozar Mukič in dr. Katalin Munda Hirnök.

- *Posvet: Etnološko delo med porabskimi Slovenci s poudarkom na muzejskih zbirkah, Monošter, 24. maj 2002.* Organizatorja: Slovensko etnološko društvo in Muzej Savaria v Szombathelyu. Soorganizator: Zveza Slovencev na Madžarskem. Posvet so finančno podprli: Ministrstvo za kulturo R Slovenije, Javni sklad za narodne in etnične manjšine na Madžarskem, Zveza Slovencev na Madžarskem. Marija Kozar Mukič je predstavila etnološko delo pri Slovencih v Porabju v zadnjem desetletju; dr. Katalin Munda Hirnök pa je izpostavila pomen Muzeja Avgusta Pavla v Monoštru.

8. Gospodarska problematika

Z razmerami na področju gospodarstva ne moremo biti zadovoljni. Kljub nekaterim prizadevanjem so največji problemi slovenske skupnosti v teh obmejnih vaseh gospodarska nerazvitost, brezposelnost in revščina.

Za vsako manjšino je njena ekonomska moč izjemnega pomena, kljub opozorilom Zveze Slovencev na problemu na tem področju pa izboljšanja razmer ni.

V tem mandatu so spodbudne novosti na tem področju naslednje:

Aprila 2002 smo končno odprli še zadnji mejni prehod na slovensko-madžarski meji Verica-Čepinci. Tako imamo sedaj na 102 km dolgi meji med Madžarsko in Slovenijo kar 7 mejnih prehodov in novo železniško povezavo med Slovenijo in Madžarsko. Torej je na vsakih 15 km meje po eden mejni prehod, kar je edinstven primer v svetu in gotovo kaže na dobre so-

Radio Monošter

vorni in glasbeni program na svoji radijski postaji porabski Slovenci z veseljem sprejemajo. Tako v Državni slovenski samoupravi kot v Zvezi Slovencev moramo združiti vse sile za razrešitev stalnega financiranja radijskega programa in za podaljšanje radijskega programa v prihodnjih letih.

Ljudje ob slovensko-madžarski meji spremljajo tudi radijsko oddajo Panonski odmevi na radiu Murski val iz Murske Sobote, ki poroča o življenju in delovanju slovenske skupnosti v Porabju.

V zadnjih letih prispevajo k obveščenosti v maternem jeziku in krepitvi narodne zavesti tudi narodnostne TV oddaje na programu TV Budimpešte, Slovenski utrinki. Oddaje pripravljajo v studiu v Sombotelu in poročajo o dogodkih in življenju Slovencev na Madžarskem.

V teh letih se je nadaljevala tudi bogata založniška dejavnost. Vsako leto je izšel Slovenski koledar-letopis Slovencev na Madžarskem. Poleg tega je Zveza iz sredstev Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu oziroma javnih natečajev za manjšine R Madžarske izdala in sofinan-

7. Raziskovalna dejavnost

Tudi prizadevanjem na področju znanstveno-raziskovalnega dela, še posebej preučevanju položaja naše narodne skupnosti, smo v tem času namenjali ustrezno pozornost.

Zveza Slovencev na Madžarskem se je v zadnjih štirih letih (1998-2002) aktivno vključevala v raziskovalno dejavnost slovenskih in madžarskih raziskovalnih in znanstvenih institucij, zlasti še v primerih, ko je šlo za pro-

sedske odnose in skrb obeh držav za manjšine. Meja je tako postala bolj odprta, povečane so možnosti za prost pretok kapitala in ljudi, odpirajo se pogoji za močnejšo blagovno menjavo, trgovino, turizem in gospodarsko sodelovanje. Torej tudi večje možnosti za pripadnike slovenske skupnosti.

Delovati je začel Krajinski park Goričko, ki povezuje tudi porabske vasi, in s sredstvi Evropske unije omogoča večje možnosti ljudem ob meji za turizem in gostinstvo.

Začenja se s pripravi na novo cestno povezavo med porabskimi kraji ob slovensko-madžarski meji, kar bo pozitivno vplivalo na gospodarski razvoj tega območja. Nekaj več upanja v tej smeri daje pred leti sprejeta Resolucija Državnega zbora R Slovenije o položaju slovenskih avtohtonih manjšin v sosednjih državah (Avstriji, Italiji in na Madžarskem) in s tem povezanimi nalogami državnih in drugih dejavnikov R Slovenije. V njej so jasno zapisane razne oblike pomoči slovenskim manjšinam - od politične podpore v okviru meddržavnih sporazumov s sosednjimi državami do pomoči na kulturnem, jezikovnem, informativnem, gospodarskem in finančnem področju.

Ta zagotovila in pomoč so za Slovence v Porabju še posebej pomembna, saj je gospodarski položaj izredno slab. Posledice preteklosti so vidne na vsakem koraku, to obmejno območje je nerazvito, podjetnikov je zelo malo, manjšina svojega lastnega kapitala nima. Gospodarska vlaganja in spodbujanje podjetništva v Porabju so nujno potrebna tudi za krepitev slovenske narodne zavesti.

V prihodnje bo Zveza Slovencev tako v odnosih z državnimi organi Madžarske kot matične domovine Slovenije morala odločneje vztrajati na realizaciji omenjene resolucije in meddržavnega

sporazuma tako pri gospodarskih vlaganjih, spodbujanju podjetništva in finančni pomoči tako iz matične Slovenije kot Madžarske.

9. Financiranje Zveze Slovencev, pomoč kulturnim in drugim ustanovam

V preteklih štirih letih se je Zveza Slovencev financirala s sredstvi iz proračuna R Slovenije in R Madžarske, delno pa tudi s sponzorskimi prispevki nekaterih slovenskih občin in drugih ustanov.

Po sprejetju Zakona o pravicah narodnih in etničnih manjšin Vlada R Madžarske v celoti financira le stroške Državne in lokalnih slovenskih manjšinskih samouprav, časopis Porabje, radio in Zvezo Slovencev pa le delno - večinoma preko natečajev. Tako je, zahvaljujoč razumevanju in finančni podpori Urada RS za Slovence v zajedstvu in po svetu in Odpora za Slovence po svetu Državnega zbora, matična domovina Slovenija pomembno prispevala k uspešnemu delovanju naše Zveze, izhajanju časopisa Porabje, delovanju radia Monošter, nastopom kulturnih skupin in k nakupu in izgradnji Slovenskega kulturno-informativnega centra.

Zveza in časopis Porabje sta v letu 1999 od R Madžarske dobila 13.956 tisoč forintov, od R Slovenije pa 57.587 tisoč forintov. Iz tega smo uporabili za delovanje zveze in izdajanje časopisa 39.355 tisoč forintov, za podporo raznim društvom in Slovenskemu kulturnemu in informativnemu centru namenili 32.188 tisoč forintov. V letu 2000 smo zaradi investicije radia Monošter prejeli več sredstev, od R Madžarske 24.289 tisoč forintov, od R Slovenije pa 80.735 tisoč forintov. Za investicijo smo uporabili 29.000 tisoč forintov, za delovanje Zveze in izdajanje časopisa 43.724 tisoč forintov ter za podpore in za

center 32.300 tisoč forintov. V letu 2001 je R Madžarska prispevala 17.468 tisoč forintov, R Slovenija pa 74.998 tisoč forintov, iz česa smo za delovanje Zveze in izdajanje časopisa uporabili 47.333 tisoč, za podpore, za center in za radio pa 45.133 tisoč forintov. Letos v prvih desetih mesecih, smo od R Madžarske dobili 18.192 tisoč forintov, od R Slovenije pa 61.220 tisoč forintov. Za delovanje Zveze in izdajanje časopisa smo uporabili 41.264 tisoč forintov, za podpore, za center in za radio pa 33.415 tisoč forintov.

V teh letih je Zveza namenjala večji del sredstev delovanju kulturnih in drugih skupin in društev, šolam in vrtcem, stroškom radia in časopisa Porabje, a tudi slovenskim društvom v Budimpešti in Sombotelu, društvu upokojencev ter drugim programom, pomembnim za delo in življenje Slovencev na Madžarskem.

Za plače in prispevke zaposlenih na Zvezi in uredništvu Porabje je bilo letno namenjenih samo med 12 in 15 % vseh razpoložljivih sredstev, blizu 30 % pa za poplačilo najetih kreditov za Slovenski kulturno-informativni center.

10. Stiki z matično domovino in manjšinskimi organizacijami

Za obstoj in ohranitev vsake narodne skupnosti so zelo pomembni tudi stiki z matičnim narodom. V tem obdobju so bili ti stiki z R Slovenijo zelo bogati. Tako smo tudi Slovenci na Madžarskem prispevali k zglednim meddržavnim odnosom med Madžarsko in Slovenijo. Med sosednjima državama je podpisanih okrog 50 meddržavnih sporazumov, za našo narodno skupnost pa so najpomembnejši:

- Sporazum o zagotavljanju posebnih pravic slovenski

narodni manjšini na Madžarskem in madžarski narodni skupnosti v Sloveniji,

- Sporazum o mejnih prehodih in

- Sporazum o kulturnem, prostnem in znanstvenem sodelovanju.

Uresničevanje sporazuma o manjšinah spremlja posebna mešana madžarsko-slovenska komisija, ki se je doslej sestala šestkrat, dvakrat v Ljubljani in Monoštru ter v Budimpešti in Lendavi.

Kljub trdim pogajanjem, delo komisije in izvajanje sporazuma ocenjujemo pozitivno, saj prispeva k večji skrbi za ohranitev identitete obeh

izboljšanje položaja naše narodne skupnosti ter izvajanje Statuta in programskih usmeritev.

V veliko pomoč so nam bili številni aktivisti, člani kulturnih skupin, društev in manjšinskih samouprav ter drugi zavedni pripadniki slovenske narodne skupnosti. Pomembno oporo v našem delovanju smo imeli v že omenjenih dokumentih: meddržavnem Sporazumu o zagotavljanju posebnih pravic slovenski manjšini na Madžarskem in madžarski narodni skupnosti v Sloveniji, v Zakonu o narodnih in etničnih manjšinah in v ko-

Blagoslovitev slovenske hiše v Sombotelu

manjšin (madžarske v Sloveniji in slovenske na Madžarskem), šolanju v materinem jeziku, kulturni in informativni dejavnosti pa tudi stikom z matičnima narodoma in državama.

Posebno kvaliteto predstavljajo pristni in dobro razviti odnosi s prebivalci obmejnih krajev Prekmurja in občinami Murska Sobota, Puconci, Gornji Petrovci, Šalovci, Grad in Kuzma.

V tem času smo krepili tudi dobro sodelovanje z manjšinskimi slovenskimi organizacijami v Avstriji in Italiji.

Zaključne misli

V obdobju 1998-2002 smo v Zvezi Slovencev vložili veliko energije in prizadevanj v

rektnem sodelovanju s predstavniki državnih organov Madžarske in Slovenije.

Po letu 1994 delujejo kot najvišji predstavljalni organ slovenske skupnosti Državna in lokalne slovenske manjšinske samouprave, ki po novem delujejo že v 13 občinah na Madžarskem. Tako interese slovenske skupnosti zastopata dve organizaciji - Državna samouprava in Zveza Slovencev - zato je naša prednost tudi v dobrem medsebojnem sodelovanju.

Veliko dela nas še čaka. Tako o opravljenem delu v tem mandatu kot o nalogah v prihodnje boste odločili udeleženci občnega zbora Zveze.

Za Zvezo Slovencev na Madžarskem:
Jože Hirnők, predsednik

hosszúlépés

»Držta go, nej ka bi vam vujšla,« kriči Joži.

»Ka popejvaš tū, idi notra pa pomagaj,« pravi Glavač.

Gda je krv Margit goravzela, je tak pravla: »Leko go pistite, ta že ne vujde, zato ka dosta krvi iz nje steklo.«

Tak je bilau. Mi svinjau pistimo pa demo vō na dvor, za-

Gda smo tretjo svinjau tō vō na dvor potegnili, Irinka je Kovačinoma palinko natočila. »Pi, štrtoga bola naletja dolazabodneš,« ma pravi.

»Vi štrtoga leko v rit popinete, gledajte, tam je vanej že pred ogracom,« pravi.

Kupico vsakši dolaliči pa začnemo svinjau naganjati.

»V rit me piši, ne vidiš, ka nede!«

Svinja prejk pa pauti letejla proto Fiškališa. Na, tau ešče nam falilo. Cejla ves de se iz nas smejala. Naprej je leto bujčak, za njim Irinka, te Glavač, za Glavačom Margit z laboškov, v stero je krv stejla gor vzeti, za Margitom

ozark pa Andovčanardje. Tak so se naganjali do Vrnji Karbini.

»Vejš, ka,« pravim Kovačinoma, »vzemi naučic pa ga tam zarežamo, če ga leko vluvimo.«

Pri Vrnji Karbini sta Vajnin Miška pa sin Feri redla nišo strejo. Gda sta nas zaglednila, nejsta vedla, ka delamo.

»Zaka naganjate svinjau?« pitajo Miška.

»Dola go škemo zarežati,« supé Irinka.

»Tau nej istina,« se smeje sin Feri.

»Rejsan je tak,« pravi Glavač, »samo go prvin prijati moramo.«

»Vejš ka, Feri, te idi pa jim ti tū pomagaj.«

»Dobro, te mo dola s streje ūšo,« pa že klapač doladjau. Dapa na srečo nej ma trbelo pomagati. Pri Karbini smo go notra v kaut stisnili pa smo go tam bujli tō.

»Jaj, samo naj tau niške ne zvej,« pravi Irinka.

Ranč nej vōprajla, gda smo čuli, ka se Djūrvina Marika na drugom brejgi že smeje.

»Dobro,« pravi Glavač, »zdaj že vsakši vej.«

Večer sam v Števanovci v krčmej z nakatjim sto gučati, dapa kak sam klūko zvūna prijō, tak sam go pūsto tō. Iz krčmé se je vōčulo: »Vejte, kak so Djaustji bujčaka zabadali...«

Te sam si tak zmislo, nej je meni tak vāžno se zdaj zgūčati. Čas mam tau drgauč tō pa sam enga dugoga tadala staupo. Tau je bijō moj „hosszúlépés“ tisti večer v krčmej.

K. Iiolec

Margit pri sklepci, Irenka pri repi.

to ka Irinka palinko prinesla. Ranč škem kupico prijati, gda Glavač kriči: »Pojte, ka svinja gorastanila!«

»Nauri si,« pravim. »Taše norije ne guči!«

Dva stopaja nazaj staupim pa notrapoglednam v šalaš.

»Stvardja vrag! Pa rejsan gorastanila, notra v glejv ške titi. Tašo sam ešče nej vido,« pravi Kovačin. »Gnauk sam etak zupodo, dapa te s kukautom. Dola sam ga zarezo pa sam ga notra v kanto lūčo, tak se je vidlo, kak če bi zdjino. Za pau vōre je vrkar na sedali popejvo.«

»Tau je zdaj ranč tak, samo ka te ne popejva,« se smeje Joži.

Kakkoli smo go krauzili, kak smo go nej mogli notra v dvor sprajti. Gnauk se je samo vzela pa tadola proto dula začnila bežati.

»Če nota v borovič skauči, te go več nikdar ne najdemo,« pravim.

»Bejži, Joži!« pravi Glavač.

»Dja? Kak bi dja bejžo, vejpa name noge bolijo. Irinka, ti bejži, ti si najbola tenka!«

Gora na brejg gda Irinka svinjau žene, že komaj sapo dobi: »Ti nauri Glavač, zaman sam ti prajla, ka dvaurine dvera zapri!«

»Vejš ka, ti si pa lampa zapri! Nej si vidla, ka je prejk grajke skaučila? Irinka, sé notra v dvor go ženi,« kriči pá Glavač.

pa Joži, zato ka njega nauga bolejla. Kakšna paradija bila! Tašo ešče v Andovci nikdar nej bilau. Tej Djaustji zato vsikdar nika vōnajdejo. Leko ka de putejn že vsakši tak zabado.

Mūva s Kovačinim sva pa z dvaura gledala pa se smejala.

»Vejš ka, pojmo jim pomagat, ka tej svinjau vō z rusaga zaženejo,« ma pravim.

Te so že proto Karbinim naganjali svinjau. Dola z brga so se niši Peštarge šetali. Gda so zaglednili svinjau, ka proto njim beži, so se spoj zbojali. Brž so se obrnuli pa so oni tū začnili leteti. Te je ešče smejšno bilau! Naprej Peštardje, te svinja,

... DO MADŽARSKE

Péter Markó na čelu županijske skupščine

Županijska skupščina Železne županije je za predsednika ponovno izglasovala Pétra Markó, ki je to funkcijo opravljal tudi v prejšnjem mandatu. Sile leve in desne so v skupščini zelo izenačene. Fidesz s svojimi zavezniki ima 21 članov, socialisti in svobodni demokrati skupaj z društvom samouprav Železne županije pa 19 članov. Izenačenost sil kaže tudi to, da sta kandidata Péter Markó in János Farkas dobila v prvem krogu tajnega glasovanja enako glasov. Predsednika so potem člani skupščine izvolili z javnim glasovanjem.

Prireditve ob dnevu sv. Martina

Sv. Martin, ki je bil rojen v Savariji, je zaščitnik szombathelyske škofije. Prireditve ob dnevu svetega Martina so se začele 8. novembra z večernico v stolni cerkvi. Od tukaj je šel pohod mladine z lampioni do dominikanske cerkve, pred katero stoji kip sv. Martina. 9. novembra dopoldne so na škofovsko sveto mašo povabili vernike župnišč, ki imajo za zavetnika sv. Martina. V nedeljo popoldne so v cerkvi sv. Martina priredili mednarodno zborovsko srečanje.

Programi, prireditve

- 10. novembra so v Szombathelyu na muzeju na prostem priredili Martinovo senje, na katerem sta aktivno sodelovali tamkajšnje slovensko društvo in samouprava. Na njuno povabilo je v slovenski hiši nastopila sakalovska folklorna skupina, obiskovalcem so pa ponudili specialno porabsko pecivo, »skalldje« in ajdovo torto.

- 16. novembra bo v Szombathelyu nastopila gledališka skupina iz Trdkove. Isti dan bo Mešani pevski zbor Avgust Pavel gostoval na Ptuj. Pevski zbor z Gornjega Senika je povabilo ptujsko društvo upokojencev.

- 17. novembra bo imelo Društvo porabskih slovenskih upokojencev občni zbor. V programu bo sodeloval ljudski harmonikar Stanko Črnko.

Na ta dan bodo ljudski pevci z Gornjega Senika, ki jih vodi Vera Gašpar, gostovali v Odrančih.

Bojmo veseli, dokeč živemo

Tau drži od življenja edna ženska na Gorenjem Seniki. Pa če go malo bole skrajše spoznamo, zvejam od nje, ka je ranč nej tak fejš veselo njeno življenje. Dapa ona se »drži«. Pa tau bi dosti lidam leko bilau za peldo. Držati se. Nej se zanjati.

Gorenji Senik je velka ves, kakoli ka na gnes samo polonja ludi žive tuj, kak je živel, povejmo, pred stau lejta. Itak se pa najdejo hiše, stere so daleč od centra. V nedelo sam si tak skunčala, ka mo na Gorenji Senik na Törken krošeo. Na gnes tau bole moderno tak pravijo, ka Janošov breg. Samo ka če Janošovi breg malo bole poglednemo, te moremo priznati, ka dosta talov ma. Tau pa najbolje sami Senčari znajo. Na Törkenom krošlini žive v ednoj iži na samom ženska **Iluš Törk** ali pa po svojoj iži, Švorcina Iluška. Gvušno nede čemer-na, če tau tū voo vadim, da je letos že 61 lejt stara pa spoj dosta dela. Za dostavse se vzeme, gde si leko kaj prisluži, med tejm pa leko med ludi tū de. Tau svojo lejpo, v pravlico valaun ižo ma na brejgi pa ka v zima v kmici odi na brejg domau, se njej ne šte. Ka je cejlak sama? Od toga sva si tū pripovejdale pri kupici vina pa pri fajf pečenki, ka ona sama peče te, gda svojo svinjau za-rejža.

• *Vejm, ka si že dugo lejt sama. Malo mi pa guči od svoji starišov, od svoje držine. Kak je kaj bilau, gda si mlada bila?*

»S tejm začnem, ka so mi oča 1982. leta, mati 1989. leta, mauž pa 1990. leta mrlji, etak sam - deco sam nej mejla - sama ostala. Moji stariške so v življenji dosta delali pa trpeli. Iz tistoga smo živeli, ka smo si pripauvali. Ta naša zemlja je nej tak rodna kak po nistarni krajinaj na Vogrskom. Tistoga ipa je nej tak bilau kak gnes. Te si si nej mogo der kaj prislužiti. Tisto smo meli, ka smo si pripauvali pa pripa-rali. Etak smo živeli.«

• *Iz sausedne iže si mejla moža. Žau, on je rano »odišo«. Kak je tau bilau?*
»Sploj težko mi je, če mislim na tista lejta. Vej pa kumaj pau leta je minaulo po tistom kak so mi mati mrlji, ka mi je mauž nepričakovano mrau. Nigdar ne pozabim, prišo je iz ūta, palinko je žgau. Večer je eške kravam travo kosijo, samo ka je več nej mogo telko nakositi, kak bi potrebno bilau. Pravo je,

ka on zdaj več nikar ne more kositi, vej zazranka de tade kosijo. Pa je te za njega več zranka nej bilau. Mrtvoga sam ga najšla tak kak si je večer lego. On je zatok dosta betežen biu. Spominjam se, ka je večkrat tak pravo na tau ali na tisto, ka »tau več meni nede asnilo«. Mislim, čuto je, ka nede dugo živo. Pa ge sama sam tū tak napamet vzela, ka on, žau, nede dugo živo. Pa te sam 1990. leta sama ostala. On je juliuša mrau, cejlo žetvo smo eške na »nogaj« meli, meli smo doma maro, vsefele živino, ge sam pa ostala samakak cvek pri rami. Zdaj pa voponucam priliko za tau, da bi se zavalila tistim, ki so mi v tistoj velko neva-uli pomagali. Tau so bili Bajzekovi (šogor, šogorca), Grebenar (botra) pa Gyeček držina. Brez prošnje, brez kakše »plače« so mi vse obredili. Pa te sam na gesen odala krave. Na tau sam tū skrb mejla, da bi te krave nej

prišle za doj klati, liki tak sam je odala, ka so kŭpcom eške dugo lejt na hasek bile.«

• *Že več kak 10 lejt si sama. Znam, ka sta dece nej me-la, edno sestro maš, depa ona je že davnik v Meriki. Kak je spoj sama biti?*

»Ge sam dosta nej doma. Istina, ka mam svojo penzijo, depa zvun toga eške v dvej mestaj delam. Tak ka nej mam cajta si premišla-

bole vesele obračati. Ti, gđakoli te človek sreča, si dobre vole, friška, puno veselja. Tau je tvoja natura?

»Gle, ge tau držim od človeškoga življenja, ka naj človek pošten baude, naj si s poš-tenim delom pridela svoje potrebščine. Naj baude med tejm veseli. Vej pa če mo se napona djaukali, te tū nede ovare. Večkrat čujem, ka prej »naura si, ka telko delaš«. Brez dela človek nejma veselja. Kak je tau lepau, gda se človek leko batrivo veseli tistomi, ka si sam s poš-tenim delo pridela.«

• *Lani, gda so senički upokojenci meli svojo prireditel, te si ti nika posebnoga kŭp postavila. Tau si zatok naprajla, ka znaš šivati tū. Na te veseli večer, gde je bila muzika tū, si naprajla »vauzo«, ka je zašito iz platna, je potegneno na plafon pa te, gda plešejo pod tejm, te se doj pisti pa se par nut zapre v te kraugli lijen. Te pa tejdavda leko tam kaj »delata«. Pa smo se telko smejali na te račun, ka je tau rejsan nej zapovedati. Si članica našoga upokojenskoga društ-*

va pa če kaj mamo, si vsigdar vesela. Trno lepau znaš plesati tū.

»Vejš, tau »vauzo« sva s Čuk Vendelom vkŭp scumprala pa je eške zdaj itak tam v Cifer krčmej. Gđakoli leko tau nūcajo. Smejšno je pa fajf, lūdām se vidi. Šivati znam, od matere sam se navčila. Doma mam štiri mašine pa vse, ka za šivati trbej, samo ka se mi tau spoj ne splača, najbolje zatok nej, ka nej mam za tau cajta. Ka ge lepau znam plesati? Vej pa po nikšoj plesnoj šauli sam nej ojdla. Moja šaula je bila tam blūzi doma. S čerdjauv Skinine Neske, z Anov, ki je blūzi nas živela, sve dekle bile pa sve se pri Pikašnoj mlaki včile plesati. Tak sve plale ajn, cvaj, draj, ka se je vse prašilo. No, te je etak bilau. Tau je bio naš disko. Depa za ples, za pesem smo meli volau pa nam je tau na najvejšo veselje bilau. Pa tau držimo gnes eške tū. V sebi mamo slovensko krv, stera se po mojem nigdar ne zgubi. Ge tak držim, ka kakkoli je življenje žmetno, itak se moremo držati.«

I. Barber

Javni sklad odločal o štipendijah

Kuratorij javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem je zasedal na koncu oktobra in je med drugim odločal o štipendijah, ki jih daje študentom, pripadnikom manjšin. Kuratorij se je dogovoril, da naj pri posameznih manjšinah štipendijo dobi 48,56 % študentov od vseh vložnikov prošenj. V primeru Slovencev bi to pomenilo, da bi štipendijo dobilo le pet študentov, kajti veljavnih prošenj je bilo le 12. V podobnem položaju so bile ostale maloštevilčne manjšine. Zato se je kuratorij pri maloštevilčnih manjšinah poslužil pozitivne diskriminacije in se je odločil pri teh enotno za devet štipendij. Slovenski štipendisti v šolskem letu 2002/2003 so: **Andreja Pint, Bijanka Bartakovič, Anastazija Bajzek, Etelka Dončec, Anita Kovač, Katalin Daniel, Nikoleta Vajda, Kristina Nagy, Dušan Mukič.**

Kuratorij je razpravljal tudi o tem, katera področja naj imajo prednost pri natečajih za naslednje leto. Dogovorili so se za tri prioritete, za izobraževanje članov manjšinskih samouprav, za učenje manjšinskih jezikov ter uporabo le-teh v javni upravi, za uspešno zaključitev osnovnošolskega izobraževanja med Romi.

Kuratorij je ustanovil petčlansko komisijo, ki bo sestavila načela in izhodišča za razpis natečajev za leto 2003.

OTROŠKI

Pripovejsti iz Črnoga lauga

KOTIČEK

Tou se je go-
dilo eške v tisti
cajtaj, gda so lidge
eške najbolje vórvali
v čalejre pa čaralice. Tou
je bilo v tisti cajtaj, gda so
lidge vezali na dverí česnek
in dejvali pred prag edno
leto stare vrbove šibe. Tou
je bilou v cajtaj, gda so se
lidge bojali čalerije. Tou je
bilou v tisti cajtaj, gda je v
Črni laug prišo čalejr Kakaš.
Vó je vido kak čistak nor-
malen clovek. Na, leko, ka je
biu malo bole čaren, kak pa
drugi lidge. Sploj pa je biu v
Črnou laugi in sploj daleč
kouli edini clovek, ka je
kadiu pipo. Kaj takšoga je
tou eške niške nej vido. Tak
je kadiu, ka so se postrašili
eške čalejre pa čaralice v
Črnou laugi. Pipo je ranč
nej vzeu vó iz lamp.
Samo je kadiu in
kadiu in nika
drugo, kak
kadiu. Bila
je tou
takša
red

MLAŠEČI

na čalejrska pipa. Nigdar je
nej trbelo v njou naklasti
dujana in nigdar je nej vgas-
nola, iz nje pa se je tak ka-
dilo, ka se je kadilo po
cejlom Črnou laugi pa eške
više njega. Lústvo po vasaj
kouli Črnoga lauga je straj
lovu za šinjek.
- *Tam nut v Črnou laugi se
že pá kújjajo níkše črne ča-
lerije. Níkša velka nevala
pride nad nas, - so se poti-
uma zgučavali.*
- *Leko, ka de konec sveta!
Takši velki dim brezi ognja
leko zaznamuje samo tou
in nika drugo nej, - so se
ništerni že djoukali.*
Bole pa, kak ji je straj bilou
in bole kak so djoukali, se je
vó iz Črnoga lauga kadilo. V
cerkvi se je plibanoš z lúst-
vom koru, ka je tou zavolo
njúvi grejov. Lidge so začali
živetí trno vrlo in kak
najbole vórnou. Dapa nika je
nej pomagalo. Kadilo se je
tadale. Čalejrom in ča-
ralicam iz Črnoga lauga se je
tou vse vkúper trno vidlo.
Nej njim je trbelo delati

nikše čalerije, lidge so pa od
straja trepetali kak šiba na
vodej. Za kakši mejsec ali pa
dva je že vsikši od nji vlejko
svojo pipo. Pa ženske tó, se
razmej. Zdjaj se je rejsan že
tak kadilo, kak če bi se gde
odprla zemla. Lidge so se
bojali na pouljaj in njivaj,
živino so meli nut zaprejto v
štálaj in mlajši so se nej več
naganjali kouli po vesnicaj.
Eške slejden pes je enjo
lajati. Tak je vóvidlo, kak če
bi vsikša ves kouli Črnoga
lauga vómrla. Zato je več nej
bilou žetve, nika se je nej
sejalo pa sadilo, nika nej
okapalo in nikšoga pouva je
več nej bilou. Straj ji je skur
doj bujo. Dokač, ja dokač se
je nej zgodilo, ka so skur doj
mrli tisti v Črnou laugi.
Sedem lejt so tak kadili in se
smejali lidam in velkomi
straji. Dapa ranč čalejre ne
morejo sedem lejt samo ka-
diti, ka bi nej betežni gratali.
Po sedmi lejtaj so začali kaš-
lati, gratali so vcejlak zeleni
od toga dela in bili so ouma-
ni kak najbole puna bečka.

Kašlati so in rópili, dokač so
nej pipe tazagnali. Pomalek
je dim grato menje gousti.
Samo črnomi Kakaši je nika
nej bilou. Dapa drugi so tak
čemerni gratali na njega, ka
so ga eške cejli betežni od-
gnali iz Črnoga lauga.

Nika, si je pravo sam sebi, te
pa dem med lidi. Tak je po
tistom prišo med lidi. S
pipov v lampaj je prišo po
poštiji. Za njim se je vlejko
dim. Lidge so si brodili, zdaj
pa je rejsan slejdnje. Dim de
nad nas. Dapa nikomi se je
nika nej zgodilo. Samo so
debelo gledali za čalejrom
Kakašom in njegvo pipo,
stero so vidli oprvin v žitki.

Prvi je s strajom do njega
sto-upo veški župan Bojnec.

- *Boug daj, dober clovek!
Nika bi te škeu pitati, če
dovolíš?* - se njemi je trouso
glas.

- *Samo pitaj, samo pitaj, žu-
pan Bojnec, - si je skašo Ka-
kaš, dapa pipe je nej dau vó
iz lamp.*

- *Od kec pa
vejš, kak se
zovem?* - je Boj-
neci glas eške bole
strepeto.

- *Kak bi nej vedo, vej sam
pa čalejr, čalejr Kakaš, -*
njemi je dau rokou, dapa
Bojnec je nej segno v njou,
od straja je vujšo in se nej
stavo, dokač se nej skriu v
slejdjen kúkel svoje zeme-
nice.

Po tistom so čalejra Kakaša
več nej vidli. Pa župana Boj-
neca tó nej eno dva kedna.
Ednoga dneva je li pogled-
no vó iz zemenice in dau
vózvžigalivati, ka niške v
njegvi vesi ne smej vó iz
lamp dima spiščavati. Eške
dugo po tistom so v toj vesi,
vsikšoga ka je kadiu, vtapla-
li v veškou potoki. Tak so
se v tisti cajtaj bojali
čalerije.

Čalejr Milivoj
Roš

KAUT

Pismo iz Sobote

Krčma

- *Gde si biu?*
- *Ja, gde bi pa naj biu? Vej se
pa vej, ka v krčmej.*
Sto bi vedo, kelkokrat se
takšo čuje v vsikšom rami, v
vsikšom doumi. Dapa zato
so na tom svejti krčme, ka se
nut v nje de. Vej se tou tó, ka
nouga cloveka ne pela v
krčmou samo zavolo pijače,
stero si leko tam kúpi, liki
zavolo lidi, steri so tam nut.
Si sploj leko broдите té naš
svejt brezi edne krčme?
Gelte, ka nej. Vej si ge tó ne
morem. Tak, kak se té naš
Svejt vrti kouli Sunca, tak se
naš žitek vrti kouli krčme.
Moja tašča Regina, trno čed-
na ženska, si tou nikak ne da
valati. Nikak ne more raz-
meti, kak se leko lidge od
edni stvari zgučavlemo sam-
o v krčmej pa nindri indri
nej. Ge sam se sam s seuv že
davnik zguč, ka od službe
in od svojga dela doma ne-
mo gučo. Vse, ka se mam od

toga pogučati, se zgodi v
krčmej. Tam se leko v meri
pogučavlem s padašami iz
službe, kak mo tadale delali
in ka mo tadale od toga na-
šoga dela brodili. Vej, ka
geste takšo tó, ka kakši den
spigemo edno ali pa dvej
posanci preveč. Dapa tou je
nej níkša baja. Tou se dun
mora zgoditi zato, ka te po
tistom kaj takšoga vózbro-
dimo, ka bi ovak nigdar nej.
Vej, tou tó, kak se v krčmej
zgučavle moj padaš Feri. Un
je trno dober paver. Dela, ka
se vse za njim kadi. Dapa
gda pride stoj k njemi na
dvour, se vse zgučita, gde pa
kak do orali ali pa kosili. Po
tistom pa tou vse ške gnouk
v krčmej dole povejo. Tam
se vsigdar najde eške stoj,
ka kaj kuj povej, pa po tis-
tom delo bole brž pa bole
veselo de naprej. Tak mi
prousti lidge živemo z na-
šimi krčmami. Samo ka si

nete brodili, ka tisti bole
prejdnji pa bole velki lidge
ne odijo po krčmaj. Eške kak
odijo!
Je pa istina tou tó, ka so njú-
ve krčme bole za njúve
žepke ali pa bukse, če škete,
ka tak povem. Vzemimo ed-
no trno velko fabriko, ka se
zgučavle od dela z edno dru-
go velko fabriko. Zgučavle-
je se prejk po telefonaj pa
prejk kompjuterov, po tis-
tom se nin dobijo, ka se od
velkoga dela zgučijo. Zgu-
čavlejo se pa se zgučavlejo,
dokač so nej lačni. Lačen clo-
vek se trno žmetno kaj čed-
noga zguči. Vó si ziščejo
edno najboukšo krčmo, ma-
jo tam obed in se zgučavlejo
tadale. Eške so si itak nika
nej zgučali. Po obedu začne-
jo tak pomaliki piti. Čedale
bole pigejo, več si zgučijo in
ednoga ipa, gda skur več ne
morejo nika piti, se zgučijo
za vse tisto, ka so se nej mo-

gli zgučati v pou leta.
Moja tašča Regina, trno čed-
na ženska, si od takšnoga
dela trno lagvo brodi. Vsig-
dar guči, kak bi trbelo vse
krčme doj zaprejti. Vej se pa
tou vej, ka se od dela trbej
zgučavati v službi, nej pa v
krčmej, se kori z meuv pa s
cejlim svejtom.

Moja tašča Regina, trno
čedna ženska, sploj ne vej,
ka se politika tó v krčmej de-
la. Tou njoj ranč več neškem
tumačiti, zato ka nikak neš-
ke razmeti pa ne razmej, kak
je tou edna trno velka istina.
- *Tou nikak ne more biti
istina! Vsiški vej, kako se
dela v krčmej. Možakari se
napigejo, po tistom se pa
korijo, pigejo tadale in se
po tistom zbijejo!* - je gvúš-
no v tou, kak se vsikšo mi-
nuto stoj v krčmej zbije.

- *Boukše bi bilou, če bi se
včasí rejsan stoj zbiju v krč-*

*mej, nej pa ka se lidge boj-
najo na žitek pa na smrt, -*
sam njoj vedo na tou pove-
dati.

Dapa kak sam že povedo,
nika ne da valati. Ranč tou
mi je nej vórvala, kak so se
ništerne bojne skončale
ranč za kakšim stolom v
kakšnoj krčmi. Té najbole
prejdnji so gorprišli, ka je
boukše kaj čednoga spiti, si
kaj pogučati, si povedati ka-
kšo masno šalo, nej pa se
bojnati in se vmarjati. Na,
nej so tou ranč vsi eške
gorprišli. Edni tadale tirajo
svoje bojne. Tou pa so tisti,
tak si brodim, ka ne odijo v
krčmo. In tak se z meuv ta-
dale bojna moja tašča Regi-
na, trno čedna ženska, tó.
Vej, de se po tistom enjala z
meuv bojnat, gda gnouk
svejta nut v krčmou stoupi.

Miki

Likovni tabor „Po sledih naše preteklosti“

V letošnjih počitnicah smo se odločili, da se udeležimo likovne kolonije na Cankovi. Zelo radi rišemo, barvamo, lepimo in oblikujemo razne stvari. Želeli smo se naučiti kaj novega ter spoznati nove prijatelje.

Veselilo nas je, da smo risali v naravi in to vsak dan drugje. Tako smo spoznali tudi nekaj novih krajev.

Risali in slikali smo v različnih tehnikah, spoznali smo nove načine risanja in slikanja ter delo na terenu. Na taboru so bili učenci iz različnih šol: OŠ Cankova, OŠ Sveti Jurij, OŠ Tišina, OŠ Ivana Groharja Škofja Loka ter en učenec iz Avstrije in mi z Gornjega Senika. Spali smo pri družinah. Na koncu smo priredili razsta-

vo svojih del. Otvoritve razstave so se udeležili tudi starši in naša učiteljica. Postali smo bogatejši za lepa doživetja in nove prijatelje. Hvala.

**Tomaž Bajzek,
Kristian Treiber,
Norbert Kozar,
Richard Bajzek
OŠ Gornji Senik**

Richard Bajzek, 6. r. OŠ Gornji Senik

Tomaž Bajzek, 6. r. OŠ Gornji Senik

Tabor v Sopronu

Bila sem v Sopronu v glasbenem taboru. To je lepo in staro mesto. Bili smo na razglednem stolpu, od koder smo videli panoramo mesta. Imeli smo lepo vreme. Igrali smo različne igre in medtem smo imeli učne ure glasbe. Šli smo se kopat in en dan v Avstrijo, kjer smo si ogledali spomenik skladatelja Jenőja Takácsa. V taboru je čas tekkel zelo hitro, in žal, morali smo domov. Ta teden mi ostane v lepem spominu.

Tamara Škaper

NIKA ZA SMEJ...

Ka možej več nej trbej

Lujza je buma hirešnja od toga, ka... no ja, povejmo vō, rada ma moške. Etognauk je po vesi odo eden človek, steri je starino kŭpuvo. K Lujzi je tū nut opro pa je nej dugo trpelo, njiva sta že v posteli bila. Izidor, njeni mauž, je pa nevedoč domau prišo pa njija v posteli najšo. Etak se je drau: »Ka te človek tūj išče?»

Lujza pa: »Šejft, šejft, moj dragi mauž. Vejš, tak je pravo, ka on dobro cejno da za vse tisto, ka moj mauž več ne nŭca.»

Tak nagnauk se čuje

Hilda pa Trejza sta obedvej tajnici (titkarnók). Etognauk sta se v Varaši srečale pa si malo v Lipi sedle pa pripovejdale. Hilda pita Trejzo, kak ji kaj de, kakšo delo ma. Trejza vse tapovej pa ešče etak pravi: »Vejš, Hilda, v našoj zaostanjenoj firmi eske ednoga računalnika nejga. Pisalni stroj (írógép) tū takšoga staroga mam.« Hilda pa: »Tau je slabo, depa delati vsepovsedik trbej.« Trejza pa: »Trbej, trbej. Samo, ka če ge s svojim starim mašinom tak njam pisanje, šef v drugoj sobi včasín napamet vzeme, ka že pa ne delam.«

Paškiti se nej dobro

V gaušči eden požak gor plejzdi na eden velki rastovi baur. Za petdeset lejt je že na polonja pauti, gda kak, kak nej, se ma počujšne, dojspadne pa se strašno vdari. Zdaj etak pravi sam sebi: »No, tak. Etak zopodiš, če se tak fejšt paškiš (hitiš).«

Tau je nika nej

Mali Pejpi se je etognauk v cirkus proso pa so ga stariške pistili. Gda je domau prišo, ga je oča spitavo, kak je kaj bilau, ka se ma je najbolje vidlo. Mali Pejpi etak pravi: »Jaj, ata, dosta vse sam vido, lepau je bilau. Najbole se mi je tau vidlo, ka je čarovnik (bűvész) z edne gezerke (tisočaka) raužo napravo.« Oča pa zdaj etak: »Jaj, dragi moj mali, tau je nika nej. Tvoja mati iz petgezerke nagnauk napravi kŭlo.«

Vrastvo

Karči je že malo starejši, etak se tū pa tam zgodi, ka vnoči ne more spat. Etognauk je v Varaši nika

odo pa je zagledno patejko. Nut je staupo, ka bi si vrastvo proso za spanje. Patejkoš vkŭp spakiva vrastvo, pa gda go našomi Karčini v roke da, ma etak pravi: »Gospaud, tau vrastvo vam dojda za eden mejsce.«

Naš Karči pa zdaj etak: »Gospaud patejkoš! Kama vi mislite? Vej pa gē neškem eden mejsce spat!«

Vōra

Janči je etognauk popravlo svojo stensko vōro. Nika se nej razmo vcuj, etak je pa pito svojga padaša, steri se na vse kaj razmej. Janči že dugo nika nej gučo od vōre, gda ga padaš srečo pa ga pito, če je vōro popravlo. Janči pa etak pravi: »Nej vcejlak. Vejš, problema je tau, ka gda kukanca naprej skauči, ka bi mogla kukati, te vsigdar pita, kelko vōra je.«

Lagvo ga je razmo

Vince pa Izidor sta se etognauk po spoj dugom cajti v Somboteli srečala, gde Izidor žive. Vince ga etak pita: »Kak si pa kaj, moj dragi padaš? Čujo sam, ka si se oženo tū. Kak kaj živeš v zakoni?« Izidor pa: »Dobro živem. Zakon pa? Vejš, moja žena je angeo.« Vince pa zdaj etak: »Srečo maš. Moja eske žive.«

Bola je zdravo

Djuši so že stari, sami živejo, tūj pa tam že na smrt mislijo. Naj bi je pošteno pokopali, so etognauk k tišlari šli pa ma etak pravli: »Mojster, ka vi mislite, kakšo škrinjto naj si dam napraviti? Iz kakšoga lesa?«

Tišlar pa: »Ge vam go napravim, depa tak vam tanačivam, če je rejšan dragša, iz (h)rastovoga lesa go dajte napraviti.«

»Zakoj pa,« pita Djuši.

»Vejte,« pravi tišlar, »(h)rastovo je bola zdravo.«

I. Barber

Porabje

**ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM**

Izhaja vsak drugi četrtek

**Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić**

Naslov uredništva:

H-9970 Monošter,

Gárdonyi G. ul. 1,

p.p. 77,

tel.: 94/380-767

e-mail:

porabje@mail.datanet.hu

ISSN 1218-7062.

Tisk:

SOLIDARNOST D.D.

Arhitekta Novaka 4

9000 Murska Sobotna

Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.

OGLAS

Generalni konzul Republike Slovenije v Monoštru išče gospodinj in čistilko za prostore generalnega konzulata.

Prednost imajo gospe z znanjem porabskega jezika in mlajše upokojenke.

Zaposlitev za določen čas.